

بررسی علل کاربردی نبودن نتایج و یافته‌های پژوهشهای پرستاری در جهت ارتقای آموزش

حمیده یزدی مقدم^۱ - عیسی محمدی^۲

چکیده

زمینه و هدف: پژوهش از عناصر ضروری روند توسعه در هر جامعه‌ای می‌باشد. تأثیرگذاری پژوهش در توسعه به میزان به کارگیری یافته‌های پژوهش در عرصه عمل بستگی دارد. بر اساس مطالعات انجام شده، بسیاری از یافته‌های تحقیقات پرستاری در عرصه عمل به کار گرفته نمی‌شوند. مطالعه حاضر با هدف تعیین علل عدم به کارگیری یافته‌های تحقیقی در جهت ارتقای آموزش در پرستاری انجام شد.

روش تحقیق: این مطالعه توصیفی - تحلیلی که در سال ۱۳۸۳ انجام شد، با استفاده از پرسشنامه نظرخواهی از اساتید و محققان پرستاری و فرم بازنگری بررسی پایان‌نامه‌های پرستاری از نظر کاربردی بودن، مشکلات موجود در تهیه و تدوین و اجرای طرح تحقیقاتی انجام گردید. نمونه‌ها به صورت غیر تصادفی (۴۰ نفر از اساتید پرستاری دانشکده‌های پرستاری تهران، ایران، شهید بهشتی و تربیت مدرس و ۴۰ پایان‌نامه کارشناسی ارشد پرستاری بین سالهای ۱۳۷۹-۱۳۷۰) انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از شاخصهای آماری توصیفی تحلیل شدند.

یافته‌ها: ۱۷/۵٪ از نمونه‌های مورد پژوهش مرد و ۸۲/۵٪ زن بودند؛ میانگین سنی آنان ۴۳/۳۸ سال بود؛ ۷۲/۵٪ مربی و عضو هیأت علمی بودند و از نظر میانگین سابقه کار، ۱۵ سال در آموزش، ۵ سال در پژوهش و ۷ سال در بالین مشغول به کار بوده‌اند. بیشترین مشکلات در این زمینه شامل عدم تبیین درست یافته‌های پژوهشهای انجام شده پرستاری و عدم ارسال آن به مراجع ذینفع (۸۵/۵٪)، ضعف تحقیقات گروهی (۸۰٪) و کمبود اعتبارات به دلیل هزینه و زمان‌بر بودن تحقیقات کاربردی (۸۰٪) بود.

نتیجه‌گیری: در این تحقیق، چالش اصلی مشخص نبودن اولویتهای تحقیقاتی و ناآشنایی محققین در انجام و ارائه عملیاتی تحقیقات کاربردی بود؛ تشکیل کمیته سیاستگذاری پژوهشهای کاربردی متشکل از نهادهای دولتی و غیردولتی به منظور برنامه‌ریزی و اقدام جهت مشکل اصلی پیشنهاد می‌شود.

کلید واژه‌ها: پژوهش؛ کاربرد تحقیقات؛ حل مسأله

افق‌دانش؛ مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی گناباد (دوره ۱۳؛ شماره ۴؛ زمستان سال ۱۳۸۶)

دریافت: ۱۳۸۶/۵/۲۶ اصلاح نهایی: ۱۳۸۷/۴/۴ پذیرش: ۱۳۸۷/۴/۱۱

^۱ نویسنده مسؤل؛ کارشناس ارشد آموزش پرستاری گرایش داخلی - جراحی، عضو هیأت علمی دانشکده علوم پزشکی سبزوار

آدرس: استان خراسان رضوی - شهرستان سبزوار - دانشکده علوم پزشکی سبزوار

تلفن: ۰۵۷۱-۴۴۴۶۰۳۰ پست الکترونیکی: ha_yazdimoghaddam@yahoo.com

^۲ دانشیار گروه آموزش پرستاری، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

امروزه ابزار قدرتمند پژوهش منشأ تحول و تغییرات بنیادی در زمینه‌های آرمانی، اقتصادی و اجتماعی شده و پژوهشگری به منزله ضرورتی غیر قابل اجتناب است؛ از این رو دانشگاهها ناگزیرند با این تغییر و تحولات همگام شوند تا شکاف موجود میان کشورهای پیشرفته و در حال توسعه عمیق‌تر و وسیع‌تر از آنچه که هست، نگردد (۱).

یکی از مهمترین وظایف دانشگاهها، بخصوص در دوران پیشرفت رسالت تحقیقاتی آنهاست؛ بنابراین گروههای آموزشی دانشگاههای مختلف باید متناسب با رشته تخصصی خود به تحقیقات بنیادی و کاربردی بپردازند تا این تحقیقات در پیشرفت کشور به کار گرفته شود (۲).

در بسیاری از کشورهای پیشرفته بخش عظیمی از بودجه تحقیقاتی به دانشگاهها اختصاص یافته است؛ زیرا یکی از عناصر اساسی ساختاری دانشگاهها، پژوهش و بخصوص به‌کارگیری نتایج این تحقیقات می‌باشد؛ از این رو دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی به علت دارا بودن درصد قابل توجهی از منابع انسانی متخصص و سهم زیادی از هزینه‌ها جایگاه ویژه‌ای دارند.

در کشورهای جهان سوم بدون استفاده از اطلاعات دقیق علمی به دست آمده از پژوهش و توجه به ضرورتها، انتخاب طرحهای تحقیقاتی به صورت درست و جهت‌دار انجام نمی‌شود و عواملی همچون توجه بیشتر محققان و دانشگاهیان به تحقیقات علمی به جای تحقیقات کاربردی و عدم توجه لازم به تحقیق برای حل مشکلات موجود، باعث شده است که از نتایج تحقیقات کمتر استفاده شود (۳).

پس از انقلاب اسلامی، با افزایش رشد کمی دانشگاهها و افزایش پذیرش دانشجو، کشور ایران از نظر تعداد دانشجو با کشورهای پیشرفته قابل مقایسه بوده، ولی از نظر تعداد تحقیق، میزان چاپ کتاب، مجله، مقاله و بهره‌وری از نتایج تحقیقات در زمره کشورهای فاقد پایگاه علم و فناوری می‌باشد؛ بنابراین باید به رشد دانشگاهها و مؤسسات آموزشی پژوهشی پرداخت (۴).

امروزه توان اقتصادی در اختیار کشورهایی است که از مدیریت کلان تحقیقاتی برخوردارند و مدیریت و تخصص لازم را برای تبدیل تحقیقات علمی به فناوری کسب کرده‌اند (۵).

در تحقیقی با عنوان «از پژوهش تا کاربرد، پلی در این فاصله» چهار مشکل عمده در کاربرد تحقیقات بدین صورت ذکر شده است:

الف: متحد نبودن پرستاران

ب: روشهای بطئی انتشار اطلاعات

ج: زبان متفاوت بین پژوهشگران و متخصصان بالینی

د: عدم کاربرد یافته‌ها

محققان به جای این که بگویند چگونه باید از نتایج در عمل استفاده کرد، مطالعه خود را با تأکید بر یافته‌ها، ارتباط تئوری و کاربرد آن برای مطالعه بیشتر تمام می‌کنند؛ در صورتی که بهتر است تمام تحقیقات پرستاری انجام شده پس از یک ارزیابی دقیق، در نمایه‌ها و مجلات منتشر شده و در دسترس همه پرستاران قرار گیرد. انتقال اطلاعات به همکاران و انجام تحقیقات گروهی می‌تواند در پیشرفت علمی پرستاران سهم بسزایی داشته باشد. به مدیران پرستاری پیشنهاد می‌شود که به فعالیتهای تحقیقاتی اهمیت دهند. تشویق پرستاران به بیان زمینه‌های مورد علاقه ایشان، راهنمایی آنها برای یافتن راه حل‌ها با مطالعه و نقد و بررسی، اجازه فرصتهایی برای پژوهش و ارزشیابی روشهای جدید باعث قوی‌تر شدن حرفه پرستاری خواهد شد (۲).

یک بررسی برای بهبود دانش در مورد شرکت پرستاران در فعالیتهای تحقیقی و کاربرد این تحقیقات در عمل در جمهوری چین انجام شد. از بین ۱۹۰ پرستار، ۵۰٪ موانع کاربرد تحقیقات را شامل فقدان زمان و کارکنان و ۱۹٪ عدم تناسب یافته‌های تحقیقاتی با مشکلات و تعداد کمی فقدان حمایت بالینی یا اداری، نیاز به یک مشاور برای انجام تحقیقات مفیدتر را برای کاربرد تحقیقات مطرح کردند (۶). استفاده از یافته‌های تحقیق در یک جایگاه عملکردی به خوب شکل گرفتن پژوهش پرستاری برای دریافت‌کنندگان آن بستگی دارد (۷)؛ بنابراین برای توسعه شواهد مبتنی بر عمل، اتصال بین دانشکده‌های پرستاری و بیمارستان مفید می‌باشد (۸).

برخورد تجربی تأثیر مهمی روی توسعه دانش پرستاری از طریق کاربرد آن در تحقیق پرستاری دارد (۹). نتایج تحقیقات نشان داده که آموزش روی کاربرد تحقیقات تأثیر چشمگیر دارد؛ زیرا بین سطح بالاتر آموزش و به‌کارگیری تحقیق ارتباط وجود دارد (۱۰)؛ همچنین در مقالات دیگر نشان داده شده که

تحقیقاتی و به عنوان استاد مشاور و یا راهنمای طرح تحقیقی بودند، تکمیل گردید. فرم بازنگری توسط پژوهشگر با مراجعه به پایان‌نامه‌های موجود در دانشکده‌های پرستاری ایران، شهید بهشتی، تهران و تربیت مدرس تکمیل شد.

روش نمونه‌گیری به صورت غیر تصادفی بود؛ به این صورت که پس از هماهنگی با مدیر گروه پرستاری تعدادی از اساتید که کارهای تحقیقی را راهنمایی و مشاوره کرده بودند، معرفی کرده و پرسشنامه اطلاعات فردی و مشکلات موجود در تهیه، تدوین و اجرای طرح تحقیقی به اساتید محترم تحویل داده می‌شد و پس از تکمیل، جمع‌آوری می‌گردد؛ به نحوی که از بین این پنج دانشکده، تعداد ۴۰ نفر از اساتید این پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند؛ سپس فرم بازنگری بررسی پایان‌نامه‌های پرستاری جهت بررسی کاربردی بودن آنها نیز توسط خود پژوهشگر با مراجعه به کتابخانه دانشکده‌های پرستاری و مامایی تهران، ایران، شهید بهشتی و دانشگاه تربیت مدرس و به طور تصادفی از بین پایان‌نامه‌های سالهای ۱۳۷۹-۱۳۷۰ برای ۴۰ پایان‌نامه تکمیل گردید؛ داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

۱۷/۵٪ نمونه‌های مورد پژوهش مرد و ۸۲/۵٪ زن بودند؛ میانگین سنی آنان ۴۳/۳۸ سال بود. از بین این اساتید، ۷/۵٪ استادیار، ۲/۵٪ دانشجوی دکتری و مری غیر هیأت علمی، ۷۲/۵٪ مری هیأت علمی، ۵٪ دانشجوی دکتری و هیأت علمی و ۱۲/۵٪ نیز مری غیر هیأت علمی بودند. ۲/۷۲٪ این اساتید درگیر تحقیق و پایان‌نامه شخصی، ۶/۷٪ استاد راهنما و ۶/۰۵٪ استاد مشاور تحقیق بودند؛ ۸۴/۵۳٪ نیز در زمان انجام این مطالعه، تحقیقی انجام نمی‌دادند.

از نظر سابقه کاری این اساتید به طور میانگین ۱۵ سال در آموزش، ۵ سال در پژوهش و ۷ سال در بالین مشغول به کار بودند.

مهمترین مشکلات شامل موارد زیر بود:

- مشخص نبودن نیازهای تحقیقاتی و اولویتهای بهداشتی (۶۷/۵٪)؛ که به عنوان یکی از علل در جهت‌دهی پژوهشهای کاربردی تعیین و اعلام اولویت و نیازهای پژوهش توسط مراکز

راهدرهای هدفدار می‌تواند کاربرد نتایج تحقیقات را در عمل تشویق کند (۱۱).

از آنجا که تحقیق پرستاری در دو دهه گذشته رشد قابل توجهی یافته، تمرکز تحقیقات بیشتر مربوط به کار پرستاری بوده و در آینده نیز به احتمال زیاد تحقیقات پرستاری در همین جهت خواهد بود. از این طریق با کاربرد نتایج تحقیقات، نه تنها کیفیت کار پرستاری بهبود خواهد یافت بلکه برنامه‌های درسی فعلی نیز تغییر خواهند کرد و در آینده با به کارگیری نتایج این تحقیقات، دانشجویان پرستاری می‌توانند هنر و علم کار پرستاری را از دیدگاهی کاملاً متفاوت با آنچه که امروز وجود دارد، بیاموزند.

با توجه به مطالب ذکر شده، مطالعه حاضر با هدف تعیین علل عدم به کارگیری یافته‌های تحقیقی در جهت ارتقای آموزش در پرستاری انجام شد.

روش تحقیق

این پژوهش یک مطالعه توصیفی- تحلیلی با رویکرد حل مسأله بوده و عواملی را که باعث عدم به کارگیری نتایج پایان‌نامه‌های پرستاری شده را توصیف می‌کند که در این پژوهش پایان‌نامه‌های پرستاری به عنوان پژوهشهای پرستاری در نظر گرفته شده است.

جهت تعیین علل کاربردی نبودن یافته‌های پرستاری از یک پرسشنامه در مورد مشکلات موجود در تهیه، تدوین و اجرای طرح تحقیقی از نظر اساتید و محققان پرستاری و یک فرم بازنگری در خصوص ارزیابی پایان‌نامه‌های انجام شده استفاده گردید. روایی آن از طریق اعتبار محتوی و پایایی آن با روش آزمون مجدد تعیین شد.

پرسشنامه نظرخواهی شامل چهار سؤال اطلاعات فردی و ۱۲ سؤال در مورد مشکلات موجود در تهیه و تدوین و ۱۰ سؤال در مورد مشکلات موجود در اجرای طرح تحقیقی به همراه دو سؤال آزاد در دو زمینه فوق و فرم بازنگری شامل هفت سؤال در خصوص کاربردی بودن پایان‌نامه‌ها از نظر شرایط لازم برای به کارگیری یافته‌های پژوهش بود.

پرسشنامه‌ها توسط تمامی اساتید در دانشکده‌های پرستاری ایران، شهید بهشتی، تهران و تربیت مدرس که مجری طرح

- تمایل کمتر به انجام تحقیقات کاربردی از نظر بالا بودن هزینه و زمان (۷۵٪)؛ چون پژوهشهای کاربردی هزینه‌بر و زمان‌بر می‌باشند، در نتیجه افراد گرایش پیدا می‌کنند که تحقیقات توصیفی و تحلیلی انجام دهند که هم وقت و زمان کمتری را در بر می‌گیرد و راحت‌تر انجام می‌شود و هم زودتر به نتیجه می‌رسد.

- مقاومت افراد شاغل در حرفه در مقابل تغییر ناشی از ارائه شیوه‌های جدید از طریق تحقیقات (۷۲/۵٪)؛ در حین انجام تحقیق معمولاً افرادی که در یک حرفه مشغول به کار هستند، در مقابل تغییرات و ارائه شیوه‌های جدید مقاومت می‌کنند و کمتر با محقق همکاری می‌کنند.

در بررسی فرم بازنگری پایان‌نامه‌ها نتایج زیر به دست آمد: بیش از ۵۰٪ پایان‌نامه‌ها از نوع تحقیق نیمه تجربی بودند ولی کمتر موضوعات این تحقیقات کاربردی بود. در بیشتر موارد راهکارهای ارائه شده، اهداف تحقیق را بخوبی تبیین کرده بود ولی کمیته‌های کاری و یا فرایندهای انگیزشی که بتوانند این اهداف را در جهت کاربردی بودن پیش ببرند، وجود نداشت؛ در حالی که پژوهشهای نیمه تجربی می‌توانند کاربردی و سودمند باشند که از نتایج آنها به عنوان بازخوردی به سیستم برنامه‌ریزی جهت ارتقای کیفیت فعالیتها و عملکردهای مورد نظر استفاده کرد.

با توجه به انجام تحقیق بسیار کم در زمینه کاربردی بودن نتایج پایان‌نامه‌ها، نمی‌توان کاربرد یافته‌ها را به طور دقیق تعیین کرد؛ زیرا هر گونه تغییر در سیاستها، عملکردها و شرایط محیط کار بر اساس نتایج تحقیق می‌باشد و به طور کلی هر گونه استفاده عملی از نتایج، مستلزم تکرار بررسی جهت اطمینان از اعتبار یافته‌ها و بررسی قابلیت تعمیم یافته‌ها می‌باشد (۱۳).

در هیچ کدام از این پایان‌نامه‌ها، نتایج به دست آمده از تحقیق، به مراکز مربوطه جهت به کارگیری نتایج و یا تحقیق بیشتر روی جنبه‌های دیگر آن، ارسال نشده بود.

به طور کلی موانع موجود در به کارگیری یافته‌های پژوهشهای پرستاری را می‌توان در سه بخش تقسیم‌بندی کرد:

الف- مشکلات اولیه و زیربنایی که ضرورت و شرط لازم هر تحقیق کاربردی است که به صورت مشخص نبودن اولویتها و

ذی‌ربط می‌باشد. وقتی که تحقیق بر مبنای نیاز جامعه نباشد نتایج آن نمی‌تواند به کار گرفته شود و حتی گاهی این نتایج نمی‌تواند مثمر ثمر باشد؛ زیرا بر مبنای نیاز نیست.

ناآشنا بودن دانشجویان و محققان پرستاری با انجام تحقیقات کاربردی (۷۲٪)؛ معمولاً بیشتر دانشجویان و محققان به تحقیقات توصیفی روی می‌آورند؛ زیرا با نحوه انجام تحقیقات کاربردی به طور صحیح آشنایی ندارند. اگر پژوهشها با شیوه علمی و صحیح انجام گیرد، حرکت صحیح در جهت توسعه پرستاری و تغییر سیاستها و خط مشی‌های آن بر اساس یافته‌های تحقیق امکان‌پذیر خواهد بود.

- کمبود انگیزه مناسب جهت عملیاتی کردن یافته‌ها (۷۰٪)؛ با وجود کاربردی بودن یافته‌های پژوهشهای پرستاری در بالین، پرستاران احساس می‌کنند سدهایی همچون فقدان زمان، فقدان مهارت‌های مناسب و کار گروهی ضعیف و چندین جنبه از فرهنگ پرستاری (مبتنی بر عادات، فقدان اختیار و فقدان محرک مناسب) وجود دارد که مانع از تغییر تجارب کلینیکی منتج از تحقیقات می‌شود (۱۲) و معمولاً شرایط انگیزشی و ارتقای مقام و یا تشویق حمایتی برای به اجرا درآوردن یافته‌های به دست آمده، وجود ندارد.

- انجام تحقیقات بصورت فردی و توجه نکردن به تحقیقات گروهی (۸۰٪)؛ انتقال اطلاعات به همکاران و انجام تحقیقات به صورت گروهی می‌تواند در پیشرفت علمی پرستاران سهم بسزایی داشته باشد. به مدیران پرستاری پیشنهاد می‌شود که به فعالیتهای تحقیقاتی اهمیت دهند و اساس فعالیت پرستاران را مورد تحقیق قرار دهند (۳)؛ در حالی که در دانشگاههای ما بیشتر تحقیقات به صورت فردی انجام می‌شود و کمتر به تحقیقات گروهی توجه می‌شود.

- نبودن نظارت، کنترل و هدایت مستمر بر اجرای طرح تحقیقی (۷۲/۵٪)؛ در بیشتر موارد نظارت، کنترل و هدایت مستمر بر اجرای طرح پژوهشی وجود ندارد؛ در حالی که در یک مطالعه روشهایی شامل: تشویق و حمایت از طریق آموزش، تقویت و بازخورد، تشکیل جلسات بحث گروهی، ایجاد انگیزه و داشتن نگرش مثبت به کاربردی بودن تحقیق در بالین، امتحان گرفتن و غیره پیشنهاد شده است که در واقع مطرح‌کننده نقش نظارت و کنترلی بر اجرای طرح تحقیقی می‌باشد.

مشکل مربوط به محققان موارد ذیل مطرح می‌گردد:

- ضعف آشنایی محققان با تحقیق کاربردی

- کمبود انگیزه لازم جهت کاربردی کردن نتایج

به منظور ارتقای فضای تحقیقاتی و تسهیل امور جهت پژوهش محور شدن دانشگاه و تشویق جهت تحقیقات کاربردی باید راهکارهایی را مطرح کرد.

در مورد مشکل سوم یا همان مشکل اجرایی، همان طور که می‌دانیم کنترل و ارزیابی تحقیق به منظور تعیین کیفیت انجام شده امری ضروری است؛ زیرا کنترل و نظارت جنبه‌های مختلف تحقیق فرایند با ارزشی است که منظور از انجام آن در این بررسی، شناخت ضعف روش تحقیق در پژوهشهای کاربردی انجام شده است که علاوه بر فراهم کردن یک بازخورد قوی به سیستم برنامه‌ریزی آموزش پرستاری، بررسی قابلیت انجام کاربرد یافته‌ها جهت اجرایی کردن آنها در محیطهای کار، هدفهای دیگری است که می‌تواند دنبال شود.

در جدول ۱ نتایج مشکلات موجود در تهیه و تدوین و در جدول ۲، نتایج مشکلات مربوط به اجرای طرح پژوهشی از نظر اساتید ارائه شده است.

جدول ۱- نتایج مشکلات موجود در تهیه و تدوین طرح پژوهشی از نظر اساتید دانشکده‌های پرستاری و مامایی به صورت درصد در یک نگاه کلی

کاملاً مخالف	مخالف	ممتنع	موافق	کاملاً موافق	مشکلات موجود در تهیه و تدوین طرح پژوهشی
۷/۵	۲۲/۵	۲/۵	۵۰	۱۷/۵	۱- مشخص نبودن نیازهای تحقیقاتی و اولویتهای بهداشتی درمانی و مراقبتی
۵	۱۷/۵	۱۲/۵	۳۵	۳۰	۲- بی‌توجهی مسؤولین به ضرورت انجام تحقیق
۷/۵	۲۲/۵	۲۷/۵	۲۲/۵	۲۰	۳- آشنا نبودن کتابداران با منابع مختلف در رابطه با موضوع تحقیق و کاهش همکاری با محقق
۲/۵	۲۰	۲/۵	۴۲	۳۰	۴- آشنا نبودن دانشجویان و محققان پرستاری با انجام تحقیقات کاربردی
۵	۳۷/۵	۷/۵	۳۵	۱۵	۵- کمبود امکانات پژوهشی نظیر کتابخانه، آزمایشگاه، وسایل چاپ، تکثیر و رایانه
۱۰	۱۲	۱۳	۳۵	۳۰	۶- اصولاً پژوهشهای پرستاری کاربردی نیست و بیشتر رفع تکلیف است.
۲/۵	۱۲/۵	۲۵	۳۲/۵	۲۷/۵	۷- شناخت ناکافی مدیران دانشگاه از مشکلات مربوط به تحقیق
۰	۱۲/۵	۲/۵	۳۷/۵	۴۷/۵	۸- یافته‌های پژوهشهای پرستاری به درستی تبیین نمی‌شود و به مراکز مربوطه ارسال نمی‌گردد.
۲/۵	۱۵	۱۲/۵	۴۰	۳۰	۹- پژوهشهای پرستاری و یافته‌های آن کاملاً اصولی و کاربردی است ولی انگیزه مناسب برای عملیاتی کردن آن وجود ندارد.
۲/۵	۱۷/۵	۲۰	۳۰	۳۰	۱۰- عموماً پژوهشهایی کاربردی پرستاری راهکارهای جدیدی در عمل ارائه می‌دهند و کمتر در جهت تایید مهارتها و تکرار فرایندهای انجام شده می‌باشد.
۵	۱۵	۲/۵	۳۷/۵	۴۰	۱۱- عدم امکان ارتقای مقام و شرایط انگیزشی و تشویق برای محققان جهت اجرایی کردن یافته‌ها
۲/۵	۵	۱۲/۵	۳۷/۵	۴۲/۵	۱۲- انجام تحقیقات به صورت فردی و عدم توجه به تحقیقات گروهی

جدول ۲- نتایج مشکلات موجود در اجرای طرح پژوهشی از نظر اساتید دانشکده‌های پرستاری و مامایی به صورت درصد در یک نگاه کلی

کاملاً مخالف	مخالف	ممتنع	موافق	کاملاً موافق	مشکلات موجود در اجرای طرح پروژه پژوهشی
۵	۵	۱۰	۴۲/۵	۳۷/۵	۱- کمبود اعتبارات و بودجه تحقیقاتی و امکانات لازم جهت انجام پژوهشهای کاربردی
۲/۵	۱۷/۵	۲۲/۵	۳۷/۵	۲۰	۲- همکاری نکردن مدیران دانشگاه جهت فراهم‌سازی تسهیلات لازم جهت تحقیق
۲/۵	۱۵	۱۰	۵۰	۲۲/۵	۳- نبودن نظارت، کنترل و هدایت مستمر بر اجرای طرح پژوهشی
۷/۵	۱۰	۷/۵	۴۷/۵	۲۷/۵	۴- پژوهشهای کاربردی هزینه‌بر و زمان‌بر بوده و تمایل کمتری به انجام آن وجود دارد.
۷/۵	۲۰	۳۲/۵	۳۰	۱۰	۵- آگاه نبودن محقق از قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های پژوهشی
۵	۱۰	۱۲/۵	۴۷/۵	۲۵	۶- مقاومت افراد شاغل در حرفه در مقابل تغییر ناشی از ارائه شیوه‌های نو از طریق تحقیقات
۵	۱۵	۲۰	۵۰	۱۰	۷- نداشتن تجربه کافی و لازم در به کارگیری روشهای علمی تحقیق
۵	۱۵	۲۵	۳۵	۲۰	۸- مدیران و مسؤولین تمایل خوبی به به کارگیری یافته‌های پژوهشی دارند ولی به درستی نتایج به آنها منتقل نمی‌شود.
۱۰	۱۲/۵	۱۰	۳۵	۳۲/۵	۹- یافته‌های پژوهشهای پرستاری به درستی و سریع انتشار می‌یابد ولی امکان اجرای آن وجود ندارد.
۱۵	۵۰	۷/۵	۱۷/۵	۱۰	۱۰- پژوهشهای پرستاری عموماً خارج از بالین و دور از بیمارستان و در عالم ذهنی صورت می‌گیرد.

بحث

تحقیقات باعث تشخیص درست، جدی و صریح در مراقبت از بیماران توسط پرستاران می‌گردد و آنها احساس می‌کنند سدهایی همچون فقدان زمان، فقدان مهارت‌های مناسب و کار گروهی ضعیف وجود دارد که مانع از تغییر تجارب کلینیکی منتج از تحقیقات می‌گردد (۱۲)؛ در حالی که در این مسابقه علمی، فناوری که همه جهانیان به طرف هدف برتری می‌تازند، دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌توانند در جهت ارتقای وضعیت بهداشتی، درمانی خود با کاربرد این نتایج علمی، گام‌های مؤثری بردارند. با آماری که از تعداد فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد به دست آمده از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۹، تعداد ۱۳۵۳ فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد پرستاری داشته‌ایم؛ بدون شک از هیچ کدام از نتایج پایان‌نامه‌های دانشجویان استفاده کاربردی نشده است و تعداد محدودی از آنها در حدّ یک مقاله مطرح شده که باز هم نقص به کارگیری این نتایج به چشم می‌خورد. اگر انتخاب این موضوعهای پژوهشی بر اساس اولویت تحقیقات انتخاب شده، پس چرا نتایج کاربردی نیستند؛ در حالی که با به کارگیری فناوری جدید و با توجه به نقش این نتایج در ارائه بهتر مراقبت‌ها، می‌توان بهبود سلامت جامعه را انتظار داشت. به کارگیری نتایج این پژوهشها و پایان‌نامه‌ها، باعث ارتقای علمی حرفه پرستاری می‌شود؛ زیرا علم پرستاری، علمی کارآمد و

نقش مؤثر تحقیقات در پیشرفت در دهه‌های اخیر موجب شده تا تحقیقات به عنوان عاملی مهم و کلیدی در توسعه محسوب شود؛ بدون شک کارایی و ثمربخشی تحقیقات به میزان پاسخگویی به نیازها و انتظارات جامعه بستگی دارد. پرستاری باید به موازات سایر رشته‌های علمی توسعه یابد؛ زیرا جهت تغییر نگرش مردم و اعضای حرفه‌های مربوط به پرستاری، شرکت مؤثر در مراقبت از بیمار و فعالیتهای بهداشتی، دستیابی به یک نقش قابل قبول و یافتن جایگاه واقعی در میان حرفه‌های بهداشتی و پزشکی توسعه پرستاری گریزناپذیر است و این امر تنها با تحقیق امکان‌پذیر است.

بنابراین تحقیق باید به عنوان اولویت در پرستاری مطرح گردد و تا زمانی که پرستاران به هر دلیلی احساس نیاز به تغییر و تحول براساس یافته‌های تحقیقات علمی نکنند و یا در صورت احساس نیاز، مسؤولیت انجام تحقیقات حرفه خویش را بر عهده نگیرند، نمی‌توان انتظار داشت که مقبولیت یا پیشرفتی داشته باشند و در نتیجه استقلال حرفه‌ای نیز معنایی نخواهد داشت (۱۴).

در کشورهای غربی در زمینه استفاده از شواهد مبتنی بر نتیجه، پیشرفت زیادی ایجاد شده و پرستاران در همه سطوح به طور فزاینده‌ای نیاز به مشخص کردن راه‌حل‌های مربوط به استفاده از شواهد مبتنی بر نتیجه دارند؛ زیرا به کارگیری نتایج

به طور کلی اگر به مشکلات موجود در پژوهشهای پرستاری نظر نماییم، چالش اصلی، مشخص نبودن اولویت‌های تحقیقاتی و آشنا نبودن بعضی از محققان در انجام و ارائه عملیاتی تحقیقات کاربردی است که تشکیل کمیته سیاستگذاری پژوهشهای کاربردی متشکل از مراجع دولتی و غیر دولتی اجرایی تحت مسؤلیت دفتر پژوهش پرستاری وزارت بهداشت و انجمن علمی و نظام پرستاری با هدف شناسایی نیازها و اولویتهای تحقیقاتی بهداشتی، درمانی به عنوان بهترین راهکار مطرح می‌گردد که این کمیته باید اهداف زیر را در جهت کاربردی نمودن پژوهشهای پرستاری دنبال نماید:

- ۱- جلب و تخصیص منابع جهت پشتیبانی مالی برای اجرای پژوهشهای کاربردی توسط کمیته فوق
- ۲- تشکیل کارگاههای آموزشی جهت آشنایی مربیان با مبانی و شیوه‌های تحقیقات کاربردی
- ۳- لحاظ کردن امتیازات مناسب در ارتقای رتبه هیأت علمی و کارشناسان ارشد مراکز درمانی به انجام تحقیقات کاربردی
- ۴- ملزم کردن مراکز درمانی به تخصیص حداقل ۲٪ بودجه درمانی برای تحقیقات کاربردی جهت بهبود خدمات
- ۵- نهادینه کردن تحقیقات در فعالیتهای بالینی از طریق لحاظ کردن تحقیقات کاربردی در ارتقای شغلی آنها
- ۶- پاداش مناسب برای افرادی که از نتایج این تحقیقات در بهبود امور بالین استفاده کنند.

تشریح و قدردانی

در پایان از تمامی اعضای هیأت علمی و مربیان دانشکده‌های پرستاری و مامایی ایران، تهران، شهید بهشتی و دانشگاه تربیت مدرس که با جدیت تمام به سؤالات پاسخ دادند و مساعدت لازم را جهت انجام این مطالعه فراهم آوردند، سپاسگزار می‌شود.

به روز همراه با پیشرفت جهان می‌باشد. حال اگر بنا به دلایلی استفاده از تحقیق در فعالیتهای بالینی پرستاران کاهش یابد، باید این عوامل شناسایی شوند و در جهت رفع آنها اقدامات لازم صورت پذیرد. بر این اساس تحقیقی با عنوان «استفاده از تحقیق پرستاری در بالین و روشهای کاربردی جهت افزایش آگاهی پرستاران در ارتباط با تحقیق» با هدف تعیین میزان استفاده از تحقیق در بخشهای بالینی بر روی ۱۰۰ نمونه از دو بیمارستان در کشور انگلستان انجام شده است. نتایج نشان داد که دانشجویان و پرستاران هر دو بیمارستان در مورد اقداماتی مانند ناشتا بودن بیمار قبل از عمل، شیو قبل از عمل، شستشو و مرتب کردن تخت، مراقبت از نقاط فشاری و ثبت علائم حیاتی نظرات مشابهی داشتند و نتایج تحقیقات جدید به کار گرفته نمی‌شد؛ یعنی در تمام این موارد با وجود نتایج معتبر، کار به صورت معمول و بدون توجه به تحقیقات صورت می‌گرفت. در نهایت اطلاعات نشان دهنده شکاف بین تحقیقات پرستاری و عملکرد پرستاری بود. در این مطالعه روشهایی برای افزایش کاربرد تحقیقات در پرستاری پیشنهاد شده است؛ از جمله تشویق و حمایت کارکنان با آموزش، تقویت و بازخورد، تشکیل جلسات بحث گروهی، ایجاد انگیزه و داشتن نگرش مثبت به کاربرد تحقیق در بالین و تعیین کاربردهای بالینی تحقیقات.

سرمایه‌گذاری علمی در دراز مدت جواب می‌دهد؛ آنچه امروزه در میدانهای علمی کاشته شود، ممکن است نیم قرن طول بکشد تا به بار آید؛ با این حال تنها راه توسعه همه جانبه فقط توسعه علمی است. تأکید بر تحقیقات بنیادی به عنوان توسعه علمی و فناوری در دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی مربوطه و گسترش تحقیقات کاربردی در سایر مراکز باید در سر لوحه امور قرار گیرد (۱۵).

نتیجه‌گیری

References:

- 1- Pour Zahir A. The role of university in development. A conference on economical-social research in development plans. Tehran, Vice-Chancellor's Office for Research, Allame Tabatabaee University, 1992.
- 2- Sohrabi Z. Studying the existing problems for doing research from the viewpoint of faculty members in Iran school of medical sciences. [dissertation] Tehran, Iran University of Medical Sciences. 1993.

- 3- Mansouri R. Scientific Development. Tehran, UNESCO National Commission Publication, Iran, 1994.
- 4- Etemad Sh, Emami Y, Mehrabi M. Thirty Years of Producing Universal Science in Iran. Tehran: National Center for Scientific- Politic Research, 2004.
- 5- Agha Mohammadi A, Farahi M. Research Status in Iran: Realities and Strategies. *Rahyaft J Res, Politics Sci.* 1998; 20: 96-101.
- 6- Lingsia S. Nurses participation and utilization of research in the Republic of China. *Int J Nursing Studies.* 2000; 37: 435-44.
- 7- Carmen G. Overview of nursing research. *Canadian Essentials of Nursing Research.* 2003; 3-27.
- 8- Barbara A, Jack MSC. Developing the skills to implement evidence based practice- a joint initiative between education and clinical practice. *Nurse Educ Pract.* 2003; 3 (2): 112-18.
- 9- Giuliano KK. Expanding the use of empiricism in nursing: can we bridge the gap between knowledge and clinical practice? *Nurs Philos.* 2003; 4 (1): 44-52.
- 10- Rodgers SE. A study of the utilization of research in practice and the influence of education. *Nurse Educ Today.* 2000; 20 (4): 279-87.
- 11- Sanzero I. Research knowledge, attitudes and practice of health professionals. *Nursing Outlook.* 2003; 51 (4): 165-70.
- 12- Sitzia J. Barriers to research utilization: the clinical setting and care critical and themselves. *Intensive Nurse* 2002; 18: 230-43.
- 13- Mousavi Mashhadi M. Production of Science: A Criterion for Development. *Rahyaft J Res, Politics and Science.* 2003; 29: 73-122.
- 14- Mohammad Ali Zadeh S. Studying Research Quality of the Nursing M.S. [dissertation] Tehran: Tarbiat Moddares University, 1992.
- 15- Gharoun M. Financial Resources of Research in Iran and Other Countries: Concepts and Perspectives. *Rahyaft J Res Politics and Science,* 2002; 27: 197-212.